

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולחן בן הרב ישראל זצ"ל

הסרת פסולת לאחר אכילה וניקוי השולחן

(קמ"ג א') **משנה:** בית שמאי אומרים: מעבירין (בידיים) מעל השולחן עצמות וקליפין. כרבי שמעון (דלית ליה מוקצה). ובית הלל אומרים: מסלק את הטבלא כולה ומנערה (אבל לא יטלטל בידי אדם את העצמות והקליפות שהן מוקצה). כרבי יהודה.

אמר רב נחמן: אנו אין לנו אלא בית שמאי כרבי יהודה, ובית הלל כרבי שמעון (ובית הלל הם המתירים להעביר בידיים עצמות וקליפין).

(המשך **משנה:**) מעבירין מלפני השולחן פירורין פחות מכזית.

(ואמרינן) מסייע ליה לרבי יוחנן, דאמר רבי יוחנן: פירורין שאין בהן כזית אסור לאבדן ביד (ולכן שנינו במשנה "מעבירים", ולא "זורקים").

(המשך **משנה:**) ושיער של אפונין (שרביטי אפונה, מעבירים מהשולחן), ושיער עדשים, מפני שהוא מאכל בהמה. (ומבאר) מני? רבי שמעון היא דלית ליה מוקצה.

(המשך **משנה:**) ספוג, אם יש לו עור בית אחיזה, מקנחין בו (אפילו כשרטוב). ואם לאו, אין מקנחין בו (שנסחט בין אצבעותיו). וחכמים אומרים: בין כך ובין כך, ניטל בשבת ואינו מקבל טומאה (שאינו כלי עץ, בגד, שק או מתכת).

(ומקשה) אתאן (הדין שאם אין לו בית אחיזה אין מקנחים בו) לרבי יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור?!

(ומתרץ) בהא אפילו רבי שמעון מודה, דאביי ורבא דאמרי תרויהו: מודה רבי שמעון בפסיק רישיה ולא ימות.

שיטות הראשונים

מעבירין מעל השולחן עצמות וקליפין: רש"י פירש אפילו קשים שאינם ראויים לאכילת כלב. והקשו **התוספות** דהאי תנא אמרינן בגמרא דכרבי שמעון סבירא ליה, ורבי שמעון בעי לכל הפחות ראויין למאכל בהמה! וכן כתבו רי"ף, רמב"ם, ורא"ש. וכן פסק השו"ע.²

טלטול קליפות אגב הפת: כתב הרא"ש, הטעם שמגביהין שולחן ומפה עם עצמות וקליפין, אפילו קליפי אגוזים שאינן ראויין למאכל בהמה, מפני שהם בטלים אגב הפת. וכן פסק השו"ע.³

פירורין שאין בהם כזית: גירסת רש"י, מסייע לרבי יוחנן דאמר פירורין שאין בהן כזית אסור לאבדן ביד. והקשו

1. רש"י ותוספות ורי"ף לא גרסו "וחכמים אומרים", אבל מפירוש המשניות לרמב"ם משמע שגרס. ב"ח.
2. או"ח שחכז. וכתב המשנ"ב (ס"ק קיד) שאם נשאר מקצת בשר על עצמות, מותר לטלטלם אגב הבשר. וסילוק הטבלא וניעורה, ביאר המשנ"ב (ס"ק קטו) טעם ההיתר הוא כיון דלא מטלטלו בידיים. והוא הדין אם מעבירים ע"י דבר אחר, כגון שהוא מגרר אותם ע"י סכין מן המפה דמותה, אם הוא צריך להשתמש במקום שמונח שם העצמות והקליפין, דזה מקרי טלטול מן הצד ושרי אם הוא לצורך דבר המותר (ר' שיא, ח). ואם נתקבצו הרבה יחד ומאוס עליו להניחן כך על השולחן, מותר להעבירן בידיים דהוה ליה לדידיה כגוף של רעי. מקורות - רמב"ם (הל' שבת כו, טז). רא"ש (סי' ב).
3. או"ח שחכז. ומשמע מדבריו שמותר להגביה השולחן ולטלטלו עם קליפי אגוזים שעליו. ב"י (עיי"ש עוד). וכתב המשנ"ב (ס"ק קטז) שאפשר שאפילו לכתחילה מותר להניח פת כדי להגביה הטבלא, אם קשה לו הניעור. מקורות - רא"ש (שו"ת, כלל כב סי' ה, דרך ה).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

עליו **תוספות**⁴, וכתבו שצריך לגרום מסייע לרבי יוחנן דאמר פירורין פחות מכזית מותר לאבדם ביד'. וכן דעת **הרמב"ם**. וכן פסק השו"ע⁵.

ספוג, אם יש לו עור בית אחיזה, מקנחין בו: כתב הרמב"ם "ואין מקנחין בספוג, אלא אם כן יש לו בית אחיזה, שלא יסחט". וביאר הרמב"ם, שכשיש בו בית אחיזה מעכבו מלהיסחט כשמנגבים בו⁶. והראב"ד הקשה, כי יש לו בית אחיזה מאי הוי, אי אפשר לקנוח בלא סחיטה. וביאר, כיוון שיש לו בית אחיזה, הוה ליה כצלוחית מלאה מים שמריק ממנה מים. אבל כשאין לו בית אחיזה, הוה ליה כבגד ואסור לסחטו. והשו"ע⁷ פסק כרמב"ם.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שח)

כז. עצמות שראויים לכלבים, וקלפים שראויים למאכל בהמה, ופרורים שאין בהם כזית מתר להעבירם מעל השלחן; אבל אם אין הקלפים ראויים למאכל בהמה, אסור לטלטלם אלא מנער את הטבלא והם נופלים. ואם יש פת על השלחן, מתר להגביה הטבלא ולטלטלה עם הקלפים שאינם מאכל בהמה, שהם בטלים אגב הפת; ואם היה צריך למקום השלחן, אפלו אין עליה אלא דברים שאינם ראויים למאכל בהמה, מתר להגביה ולטלטלה.

(או"ח, הלכות שבת, סימן שכ)

יז. ספוג, אין מקנחין בו אלא אם כן יש בו בית אחיזה, גזרה שמא יסחט⁸. יח. חבית שפקקו בפקק של פשתן לסתם נקב שבדפנה שמוציאין בו היין, יש מי שמתיר להסירו ואף על פי שאי אפשר שלא יסחט, והוא שלא יהא תחתיו כלי; דכיון שאינו נהנה בסחיטה זו, הוי פסיק רישא (פי' אסור נמשך בהכרח מדבר, מה כמו המות הנמשך בהכרח מהתזת הראש) דלא ניחא ליה, ומת. וחקקו עליו, ואמרו דאף על גב דלא ניחא ליה, כיון דפסיק רישא הוא, אסור. והעולם נוהגים התר בדבר, ויש ללמד עליהם זכות, דכיון שהברזא ארפה חוץ לנערת ואין יד מגעת לנערת, מתר מדי דהוי אספוג שיש לו בית אחיזה; ולפי שאין טענה זו חזקה, ויש לגמגם בה, טוב להנהיגם שלא יהא כלי תחת החבית בשעה שפוקקים הנקב (ועין לעיל ס' ש"א עוד מדיני סחיטה).

(או"ח, הלכות דברים הנוהגים בסעודה, סימן קפ)

ד. אף על פי שמתר לאבד פירורין שאין בהם כזית, מפל מקום קשה לעניות.

4. ממה שכתבה המשנה מפני שהוא מאכל בהמה, משמע שאינו ראוי לאדם, ומותר לאבדו כמו כל מאכל בהמה. תוספות (ד"ה פירורין).

5. או"ח קפ.ד. מקורות - רמב"ם (הל' ברכות ז,יא).

6. כן ביאר בפירוש המשנה. ביאר 'יד פשוטה', פרק כ"ב ב'משנה תורה', הוא השני משלושה פרקים רצופים ברמב"ם העוסקים ב**שבתים**. ובמקרה של ספוג צ"ב, שכן, כפי שמבאר הרמב"ם בפירוש המשנה, כאשר אין לספוג בית אחיזה, הוא נסחט **בוודאי**, וכפי שאומרת הגמרא. וא"כ מדוע הוא אסור רק משום שבות ואינו אסור תורה גמור. וכנראה סובר כדעת ר"ת (שבת קי"א א', תוד"ה האי) שסוחט חייב דווקא כשעושה כיבוס ממש, דהיינו בדרך **נקיון**. אבל כאן הוא דרך **לכלוך**, שכן כאשר נסחט הספוג ע"י קינוח השולחן, קולט הוא את הלכלוך, וסופג הרטיבות. לפיכך אינה אלא פעולה **הדומה** לסחיטה, ואסורה רק משום שבות.

7. או"ח שכ"ז-יח. מקורות - רמב"ם (הל' שבת כב,טו).

8. ביאור הגר"א (ס"ק כה): טעות סופר. וצריך לומר: משום סחיטה. ועיין מג"א.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

נתיבי הלכה - הדף היומי

השתלשלות ההלכה מהדף
עד השולחן ערוך

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

טלטול גרעיני תמרים

(קמ"ג א') הני גרעינין דתמרי ארמייתא (תמרים רעים הם, ומאכילין התמרים עצמן לבהמה, הלכך אגב אימייהו לבהמה נמי קיימי), שרו לטלטולינהו הואיל וחזיין אגב אמון. ודפרסייתא (תמרים טובים הם, ואין מאכילין אותן לבהמה⁹), אסור. שמואל מטלטל להו אגב ריפתא. שמואל לטעמיה, דאמר שמואל: עושה אדם כל צרכו בפת. רבה מטלטל להו אגב לקנא דמיא (ספל מים). רב הונא בריה דרב יהושע: עביד להו כגרף של ריעי (היה צוברם עד שהיו נמאסים). אמר ליה רב אשי לאמימר: וכי עושין גרף של ריעי לכתחילה?! רב ששת זריק להו בלישניה (מעבר לשולחן).

שיטות הראשונים

גרעינין דפרסייתא, אסור לטלטלם: כתבו **תוספות** דהיינו לרבי יהודה, אבל לרבי שמעון דלית ליה מוקצה, אפילו פרסייתא שריא, דהא חזו למאכל בהמה¹⁰. וכן דעת ה"ר יונה והרמ"ה. ודעת הרמב"ן דהני גרעינין, אע"ג דחזו קצת למאכל בהמה, סתמם להסקה עומדים, ומוקצים הם (אף לרבי שמעון)¹¹. והשו"ע¹² פסק **כתוספות**. **האכלת גרעיני תמרים במקום שאין מאכילים בהם:** כתב הרי"ף, ומסתברא דהני מילי (שיש חילוק בין פרסייתא לארמייתא) במקום שמאכילין את התמרים לבהמות, כגון בבל ויריחו; אבל במקום שאין מאכילין את התמרים לבהמות, אלו ואלו אסור לטלטלן. וכן פסק השו"ע¹³. **אדם חשוב:** כתבו **תוספות ורא"ש**, דאנן קיימא לן כרבי שמעון דלית ליה מוקצה, ושרי לטלטולינהו, ושמואל מחמיר היה על עצמו, דאדם חשוב מיבעיא ליה לאחמור אנפשיה. וכן פסק השו"ע¹⁴.

9. רש"י. והוא כעין פירוש שני שברי"ף, עיי"ש.

10. כדאמרינן בפרק במה מדליקין, דרב אכל תמרי ושדי קשייתא לחיותא.

11. וכי אמרינן בפרק במה מדליקין דאליבא דר"ש דלית ליה נולד שרי לטלטולינהו, הני מילי ביום טוב דחזו להסקה, כיון שראויים ועומדים הן לכך, למישדינהו לחיותא נמי שרי. אבל בשבת שאינם ראויים להסקה, מוקצים הם. ואע"ג דחזו קצת למאכל בהמה, כיון דהשתא מיהא סתמא להסקה, ובשבת להסקה לא חזו, אסור לטלטלן.

12. או"ח שח"ל. מקורות - תוספות (ד"ה שמואל). ה"ר יונה ורא"ה (הו"ד בר"ן). ר"ן (נט ב ברי"ף, ד"ה פרסייתא). רמב"ן (ד"ה הא).

13. או"ח שח"ל (כמבואר במשנ"ב ס"ק קכב). וכתב בביה"ל (ד"ה גרעיני) דלענין גרעיני שאר פירות אפשר דמודה השו"ע למה שמשמע ברמב"ם דסגי שיהיה עכ"פ ראוי למאכל בהמה. וגרעינין של תמרים שאני, משום דאינן נאכלין אף לבהמה כי אם ע"י הדחק, כמש"כ בלבוש, ולפיכך החמיר בזה שיהא דרך אותו המקום להאכיל לבהמה. וכל שכן גרעיני שזיפים שיש בתוכם אוכל, אף שאין בדעתו לאוכלם. מקורות - רי"ף (נט ב בדפיו).

14. או"ח שח"ל. וביאר המשנ"ב (ס"ק קכג) הטעם, משום דיש מקומות שאין מאכילין אותם אפילו לבהמה, וגם דלא חזו לבהמה רק ע"י הדחק. מקורות - תוספות (ד"ה שמואל). רא"ש (סי' ב).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

בעזרהש"ת
ו' אב תש"פ
מסכת: שבת | פרק: כ"א | דף: קמ"ג

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שמואל מטלטל להו אגב ריפתא, רבה אגב לקנא דמיא: כתב הרשב"א דלא פליגי אהא דלא אמרו ככר או תינוק אלא למת בלבד, ששם הכיכר על המת, והאיסור הוא בסיס, ומטלטלו ממש. אבל כאן מניח האיסור על ההיתר, ומטלטל גוף ההיתר, ונוטל האיסור עמו, בזה כולי עלמא שרו. ואינם נעשים בסיס לדבר האסור, שכל עצמו אינו עושה כן אלא לזרקו¹⁵.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שח)

כט. כל שהוא ראוי למאכל חיה ועוף המצויים, מטלטלים אותו; ואם אינו ראוי אלא למאכל חיה ועוף שאינן מצויים, אם יש לו מאותו מין חיה או עוף, מתר לטלטל מאכל הראוי לאותו המין; ואם לאו אסור.
הגה: ולפי זה מתר לטלטל עצמות שנתפרקו מן הבשר מערב שבת אם ראויים לכלבים, דהא כלבים מצויים (בית יוסף דלא כהר"ן).
ל. גרעיני תמרים, במקום שמאכילים אותם לבהמה מתר לטלטלן; ואדם חשוב צריך להחמיר על עצמו שלא לטלטלן אלא דרך שנוי.

הדרן עלך נוטל

15. דומה למה ששנינו מסלק את הטבלא ומנערה, כלומר במקום שהוא רוצה לזרוק שם הקליפין והעצמות. והקשה הרשב"א, והא אמרינן בפרק כירה (מ"ד ב') במיטה שלא יחדה למעות, יש עליה מעות אסור לטלטלה! ותירץ, א. דההיא בשהיו עליה בין השמשות, ואי נמי במניח לדעת באמצע שבת על ידי גוי או תינוק ולא היה בדעתו לנערו ממנה בשבת (ואסור לרבי יהודה); אבל כאן הניח באמצע שבת על דעת לנערן. ב. אי נמי התם במטלטלה לצורך גופה בלא נייעור ובשאינו צריך למקומה, הא בצריך למקומה מטלטלן ועודן עליה עד המקום שהוא צריך להניחה שם. ג. והראב"ד תירץ, דהתם אע"פ שלא יחדה למעות בטלה היא לגבי מעות דחשיבי; אבל הכא גרעינין בטלי לגבי פת וקליפין לגבי טבלא. מקורות - רשב"א (קמ"ג א', ד"ה הא דמטלטלי).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

פרק עשרים ושניים - חבית

חבית יין שנשברה ופירות שנתפזרו בחצר

(קמ"ג ב') **משנה:** חבית (יין) שנשברה, מצילין הימנה מזון שלוש סעודות (ואפילו בכלים רבים). שכן בכלי אחד כמה דבעי מציל, כדלעיל ק"כ א'. ואומר לאחרים בואו והצילו לכם (כל אחד מזון שלוש סעודות). ובלבד שלא יספוג (ישים ספוג במקום היין להטיפו לכלי, גזירה שמא יסחוט¹⁶).

תנא: לא יספוג ביין, ולא יטפח (ידו) בשמן (לקנחה בשפת הכלי), שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול.

תנו רבנן: נתפזרו לו פירות בחצר, מלקט על יד על יד (מעט) ואוכל, אבל לא (ילקטם) לתוך הסל ולא לתוך הקופה, שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול.

שיטות הראשונים

הצלת חבית שנשברה מבית לבית שעירב עמו: כתב **בתרומת הדשן**, דהא דאסרינן בחבית שנשברה להציל ממנה יותר מצורך היום, דוקא מחצר לחצר; אבל בבית אחר שעירב עמו, שרי. וכסברת **בעל התרומה** בענין דליקה. **והרמב"ן** חלק עליו בדליקה. **והרמ"א**¹⁷ הביא דברי **תרומת הדשן** בשם יש אומרים.

נשפך היין לארץ: כתב **בתרומת הדשן**, שאם נשברה החבית, ונשפך היין לארץ מותר לשאוב כל מה שירצה¹⁸, בכובות קטנות ובתוך עריבות, דכי האי גוונא לאו עובדא דחול¹⁹. ודעת **ר"י**, לכאורה, אינו כן²⁰. וכן סתם **השו"ע**²¹ דלא כוותיה.

סיבת איסור איסוף פירות שהתפזרו: דעת **הרמב"ם**, שמא יבוא לידי עימור²². ובשם **רבינו יונה** כתבו **ראשונים**, כגון שנתפזרו בחצירו אחת הנה ואחת הנה. אבל במקום אחד, מלקט ונותן לתוך הסל. **והרמב"ן** כתב

16. אמנם תוספות כתבו: ובלבד שלא יספוג - אפילו יש לו עור בית אחיזה, דליכא חשש סחיטה, אסור, כדמפרש בגמרא שלא יעשה כדרך שעושה בחול (וראה להלן בשם הר"ר יונה בנתפזרו פירות, שהעובדין דחול אינו משום לתא דמלאכה, אלא משום טירחא).

17. או"ח שלה, א. מקורות - תרומת הדשן (פסקים וכתבים סי' קצו). ושאר מקורות ראה לעיל, בסוגית 'הצלת אוכל בכמות מרובה', ק"כ א', בשיטות הראשונים. **ועיי"ש מש"כ בשם ביאור הגר"א** (שלד, יא, ס"ק ח-ט).

18. דכיון שנשפך לארץ לגמרי, במה יהא בהול?! ואם תאמר דבהול הוא שלא יבלע בקרקע, מאן לימא לן דהך בהול הוא כמו נשברה דילמא כמו נסדקה הוא (שהתיר רבינו תם, ראה לעיל, קי"ז ב').

19. וכן משמע במיימון, דהיכא דמשני מעובדא דחול, לא חיישינן דאתי לידי מלאכה דאורייתא. תה"ד.

20. דבפרק כל כתבי (קי"ז ב') פריך גבי דליקה מדתניא נשברה לו חבית בראש גגו, והקשו תוספות (שם ד"ה הא דתניא) אמאי לא פריך מדתנן חבית שנשברה וכו'. ור"י תירץ דהתם מייירי בשנשפך מן היין לארץ דחיישינן שמא יספוג. וכתב ב"י דמדלא הביא תרומת הדשן דברי ר"י, יש לחוש שנעלמו ממנו. לכן אין לסמוך על תשובה זו, אלא בין נשפך בין לא נשפך אסור להציל יותר ממזון שלוש סעודות, וכפשט דברי ר"י.

21. או"ח שלה, א. וכן כתב המשנ"ב (ס"ק א) ע"פ דברי הב"י, דאפילו נשפך כבר על הארץ, אסור.

22. זה לשונו: שבוודאי לא גזרו על כל דבר שלא יעשונו כדרך שעושה בחול, שא"כ לא יאכל כדרך שהוא אוכל בחול, ולא יסב כדרך שהוא עושה בחול. זה דבר ברור הוא למבין, שלא אסרו אלא דברים שאפשר שירגילו למלאכה, כגון מי שנשברה לו חבית של יין לא יספג ביין, שמא יבוא לסחיטה, ונתפזרו לו פירות בחצרו לא יתן לתוך סל וקופה, שמא יבוא לידי עימור.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

שבשנתפזרו במקום עפר וצרות עסקינן. ואסור ללקטם ולתתם בתוך הסל, משום דמיחזי כבורר. ואפילו בפירות גסים²³. והשו"ע²⁴ פסק כשני התירוצים.

נתפזרו פירות בביתו: כתב הרמב"ן (לשיטתו שהאיסור משום בורר) דהיינו דקתני בגמרא בחצירו ולא קתני בבית, מפני שסתם חצר יש בו עפרוריות וצרות ונמצא בורר, משא"כ בבית שהוא עשוי להתכבד בכל יום.²⁵

מלקט ואוכל, אבל לא לתוך הסל והקופה: כתבו תוספות והרא"ש נראה דלא גרסינן 'ואוכל', מדקתני סיפא אבל לא לתוך הסל ולא לתוך הקופה, משמע הנך דוקא הוא דאסירי משום עובדין דחול, אבל ללקט וליתן לתוך חיקו או לתוך כסותו - שרי. ורי"ף, רמב"ם, ור"ן, גרסו 'ואוכל', דוקא לאכול שרי, אבל לאסוף אסור. ואפילו לתוך חיקו וכסותו²⁶. והשו"ע²⁷ נקט כגירסתנו, וכדעת הרי"ף, רמב"ם ור"ן.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שלה)

א. חבית שנסבבה, מצילין ממנה מזון שלש סעדות אפלו בכלים הרבה, דאלו בכלי אחד אפלו מחזיק מאה סעדות מציל. ואומר לאחרים: בואו והצילו לכם; ובלבד שלא יספג, דהיינו שלא ישים הספוג במקום היין לחזר ולהטיפו, גזרה שמה יסחט ואפלו אם יש לו בית אחיזה, דליכא חשש סחיטה, אסור, שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחל; ולא יטפח בשמן להכניס ידו ולקנחה בשפת הכלי.

הגה: ... ויש אומרים דכל זה לא מירי אלא להציל מחצר לחצר, אבל לבית אחר שערב עמו מצילין בכל ענין, כמו שנתבאר לעיל גבי דלקה (פסקי מהרא"י קצ"ו).

ה. נתפזרו לו פרות בחצר, אחד הנה ואחד הנה, מלקט מעט מעט ואוכל ולא יתן לתוך הסל ולא לתוך הקפה; ואם נפלו במקום אחד, נותן אפלו לתוך הסל, אלא אם כן נפלו לתוך צורות ועפרוריות שבחצר שאז מלקט אחד אחד ואוכל, ולא יתן לתוך הסל ולא לתוך הקפה (ועין לעיל סי' ש"ט).

23. שאין שייך בהם ברירה. והיינו דקתני בגמרא בחצירו ולא קתני בבית, מפני שסתם חצר יש בו עפרוריות וצרות, ונמצא בורר. משא"כ בבית שהוא עשוי להתכבד בכל יום. רמב"ן.

24. או"ח שלה, מקורות - רמב"ם (תשובות סי' שו, הוצ' בלאו). רבינו יונה (הו"ד ברשב"א ור"ן). ר"ן (ס א, ד"ה גמ' יטפח). רשב"א (קמ"ג ב', ד"ה נתפזרו, בשם מורו הרב בהלכותיו, דהיינו רבינו יונה).

25. וכן פסק המשנ"ב (שמט, ס"ק לז) שאם נתפזרו פירות בבית (שאינו מקום גידולו), אפילו איסורא נמי ליכא כשמקבצן יחד.

26. ביאור הגר"א (או"ח שלה,ה).

27. או"ח שלה,ה. וראה מה שדן ביה"ל (ד"ה אחד הנה) בדברי הגר"א.